

DECIZIE

27 noiembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Nicolae Craiu
Galina Stratulat
Victor Burduh
Svetlana Filincova

examinând recursul declarat de „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a „Băncii de Economii” SA, în proces de lichidare, către Denis Urechi, intervenient accesoriu SRL „Proacvacom” cu privire la încasarea sumei în urma săvârșirii infracțiunii,

împotriva deciziei din 05 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Denis Urechi și casată hotărârea din 21 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, prin care acțiunea a fost admisă,

c o n s t a t ă:

La 19 octombrie 2016, „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare, a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Denis Urechi, intervenient accesoriu „Proacvacom” SRL, cu privire la încasarea sumei în urma săvârșirii infracțiunii.

În motivarea acțiunii, a indicat că, SRL „Proacvacom”, a beneficiat de la „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare, de un credit conform contractului de credit nr. 06-06/1/66 din 03.10.2011, acord adițional nr. 1 din 28.11.2011, acordul adițional nr. 2 din 16.01.2012, în sumă de 1 700 000 de EUR.

În calitate de asigurare a creditului au fost încheiate următoarele contracte:

- Contractul de ipotecă nr. 06-06/1/66-g (autentificat notarial cu nr. 8093 de notarul public Evghenii Berghii la data de 03.10.2011 și înregistrat la OCT Criuleni cu nr. 3101/11/20031 și nr. 3101/11/20032 la data de 04.10.2011) asupra construcțiilor agricole, agroindustriale (depozit) și terenului de pământ agricol aferent construcțiilor (nr. cadastrale XXX, XXX, XXX, XXX, XXX, XXX) amplasate în XXX, încheiate cu SRL „Proacvacom”;

- Contractul de ipotecă nr. 06-06/1/66-g1 din 03.10.2011 (autentificat notarial, cu nr. 8094 de notarul Evghenii Berghii la data de 03.10.2011 și înregistrat la OCT

Chișinău cu nr. 0100/11/104274 la data de 04.10.2011), acordul adițional nr. 01 din 28.11.2011 și înregistrat la OCT Chișinău cu nr. 0100/11/127439 la data de 29.11.2011) și acordul adițional nr. 02 (autenticat notarial, cu nr. 181 de notarul public Evghenii Berghii la data de 16.01.2012 și înregistrat la OCT Chișinău cu nr. 0100/12/5520 la data de 17.01.2012), asupra construcțiilor și clădirilor de producere cu suprafața totală de 1706.4 m.p. și terenului aferent cu suprafața totală de 0.569 ha (nr. cadastral XXX, XXX, XXX, XXX, XXX, XXX, XXX, XXX, XXX, XXX, XXX și XXX) amplasate în XXX, încheiat cu SC „Nuntius” SRL.

Conform hotărârii Curții de Apel Chișinău din 24.03.2014, a fost dispusă intentarea procesului de insolvență față de SRL „Proacvacom”, iar pârâtul nu a respectat condițiile de rambursare a creditului și a plăților aferente acestora, stabilite în contractul de credit, acumulând către data de 24.03.2014 (data intentării procesului de insolvență), datoria față de Bancă, ce constituie suma totală de 2,234,041,53 de EUR, fiind constituită din:

- Soldul creditului restant – 1,698,325,04 de EUR;
- Dobânda restantă (iulie 2012 – martie 2014) – 302,031,60 de EUR;
- Penalitatea pe dobândă neachitată – 149,784,93 de EUR.

La 08 mai 2014, a fost pornită cauza penală nr. 2014970235, conform elementelor infracțiunii prevăzută de art. 238 Cod penal, pe faptul că, factorii de decizie a SRL „Proacvacom”, au dobândit credit prin înșelăciune de la „Banca de Economii” SA.

Prin sentința nr. 1-545/15 din 19.10.2015 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, Urechi Denis Efim a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 238 Cod penal și i-a fost stabilită o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 4 ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

Acțiunea civilă înaintată de către SA „Banca de Economii”, a fost admisă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă.

Prin hotărârea din 21 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cererea de chemare în judecată depusă de „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare a fost admisă, astfel s-a încasat de la Urechi Denis în beneficiul „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare, suma rezultată din infracțiune în mărime de 2 234 041,53 de EUR. S-a încasat de la Urechi Denis în beneficiul statului suma de 50 000 de lei cu titlu de taxă de stat.

La 07 septembrie 2017, Urechi Denis, a declarat apel, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

Prin decizia din 05 iunie 2019 a Curții de apel Chișinău, apelul declarat a fost admis și casată hotărârea primei instanțe de 21 august 2017, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii ca neîntemeiată.

S-a încasat de la SA „Banca de Economii”, în proces de lichidare, în beneficiul lui Denis Urechi, taxa de stat în mărime de 18750 de lei.

La 06.08.2019, „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel din 05 iunie 2019.

În motivarea recursului a indicat că apreciază critic unica constatare a instanței de apel în susținerea admiterii apelului conform căreia ar fi aplicabil

principiul *non bis in idem*, or, înaintarea acțiunii civile de către „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare, nicidecum nu reprezintă urmărirea repetată pentru săvârșirea unei fapte cu caracter penal, deoarece prin înaintarea acțiunii civile „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare, a inițiat procedura de recuperare a prejudiciului cauzat prin infracțiune, reieșind din solidaritatea debitorilor ca urmare a acordării unui credit beneficiarului de credit SRL „Proacvacom”.

Astfel, a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

La 22.10.2019, Denis Urechi a depus referință la cererea de recurs, prin care a solicitat ca recursul declarat să fie considerat inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 05 iunie 2019 și expediată pentru comunicare participanților la proces la 28 iunie 2019 (f. d. 141, vol. II). Astfel, se constată că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul împotriva deciziei din 05 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în termen.

Prin încheierea din 06 noiembrie 2019 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare, a fost considerat admisibil.

Examinând materialele dosarului, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța de recurs după ce judecă recursul este în drept să admită recursul să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță a admis acțiunea, fiind dispusă încasarea de la Urechi Denis în beneficiul „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare, suma rezultată din infracțiune în mărime de 2 234 041,53 de EUR și încasarea de la Urechi Denis în beneficiul statului a sumei de 50 000 de lei cu titlu de taxă de stat.

Judecând cauza în ordine de apel, instanța de apel a admis apelul declarat de Denis Urechi și a casat hotărârea primei instanțe cu pronunțarea unei hotărâri noi, prin care acțiunea a fost respinsă.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a indicat că, temei pentru înaintarea acțiunii a servit sentința nr.1-545/15 din 19.10.2015, pronunțată de Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău, prin care Urechi Denis Efim a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 238 Cod penal și i s-a stabilit pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 4 (patru) ani, cu executarea pedepse în penitenciar de tip semiînchis, iar acțiunea civilă înaintată de către SA „Banca de Economii” a fost admisă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă.

Prima instanță, invocând că sentința nr.1-545/15 din 19.10.2015 a Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău, a fost menținută integral prin Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 1ra-881/2017 din 31 mai 2017, a dispus admiterea acțiunii.

Prin urmare, instanța de apel a considerat eronată concluzia primei instanțe în acest sens, or, din sentința nr.1-545/15 din 19 octombrie 2015 a Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău rezultă următorul conținut: „instanța de judecată va admite acțiunea civilă în principiu, cuantumul acesteia urmând a fi apreciat în procedura civilă separată, ținând cont de despăgubirile încasate din contul SRL „Proacvacom” și a exercitării de către BC „Banca de Economii” SA a dreptului de gaj” (f. d. 185, Vol. I).

Totodată, la fel, din sentința nr.1-545/15 din 19.10.2015 a Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău rezultă că, reprezentantul BC „Banca de Economii” SA, a declarat următoarele: „BC „Banca de Economii” SA nu mai poate gestiona bunurile care au fost ipotecate, acestea fiind în gestiunea administratorului insolabilității. În procesul de insolabilitate banca are calitate de creditor garantat” (f.d.181, Vol. I).

Din înscrisurile anexate la materialele cauzei, rezultă că „Banca de Economii” SA, în calitate de creditor garantat, în cadrul procesului de insolabilitate a SRL „Proacvacom”, a înaintat o cerere privind validarea creanței de 2 234 041,53 de EUR, datată cu 06 mai 2014, creanță ce rezultă din contractul de credit nr.06-06/1/66 și contractual de ipotecă nr. 06/06/1/66-g.

Astfel, de către instanța de insolabilitate, a fost confirmat Tabelul Definitiv al creanțelor creditorilor SRL „Proacvacom”, în care creanța „Banca de Economii” SA a fost validată în mărime de 2 000 36,64 de EUR.

Conform art. 143 alin. (8) din Legea insolabilității, consemnarea judecătorului în tabelul definitiv consolidat al creanțelor are efectul unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile pentru toate creanțele validate, conform valorii și rangului lor, precum și pentru debitor, administrator/lichidator și pentru toți creditorii chirografari și creditorii garantați.

Concomitent, chiar dacă potrivit art. 394 Cod de procedură civilă, decizia instanței de apel rămâne definitivă în momentul pronunțării și se execută conform prevederilor prezentului cod și ale altor legi, decizia instanței de apel poate rămâne definitivă și irevocabilă prin neatacare.

În continuare, instanța de apel a menționat că, la caz, deși nu a fost prezentată decizia instanței de apel devenită definitivă și irevocabilă, Colegiul civil va reține decizia Curții de Apel Chișinău nr.2ac-371/17 din 04.07.2017, prin care a fost menținută hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru nr.2c-1902/14 din 24.02.2017, prin care s-a încasat de la SRL „Proacvacom” în beneficiul „Banca de Economii” SA în proces de lichidare, datoria în mărime de 1813401,24 de EUR, s-a transmis silit de la SRL „Proacvacom” și SRL „Nuntius”, în posesia „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare, pentru vânzare, bunurile ipotecate conform contractului de ipotecă nr.06-06/1/66-g și contractului de ipotecă nr.06/06/1/66-g1 și s-au evacuat SRL „Proacvacom” și SRL „Nuntius”, cu toate persoanele și bunurile, ce se află în imobilele transmise spre comercializare (f.d.216-231, Vol. I, 2-8, Vol. II).

Prin urmare, odată ce din materialele cauzei se constată cu certitudine că, contractual de credit nr.06-06/1/66, cât și contractile de ipotecă nr.06-06/1/66-g, nr.06-06/1/66-g1, cât și acordurile adiționale au fost încheiate nemijlocit cu SRL „Proacvacom”, iar prin hotărâri judecătorești irevocabile a fost încasată datoria acumulată în temeiul contractelor menționate, instanța de apel a apreciat ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de SA „Banca de Economii”, în proces de lichidare, împotriva lui Urechi Denis privind încasarea sumei, în urma săvârșirii infracțiunii.

Or, prin încasarea datoriei sau a sumei, în urma săvârșirii infracțiunii, apărute în temeiul aceluiași contract de credit atât din contul SRL „Proacvacom”, cât și de la Urechi Denis, ar avea loc o dublă despăgubire, ceea ce reprezintă o îmbogățire fără justă cauză, cât și o încălcare a principiului *non bis in idem*, ce se referă la dreptul de a nu fi urmărit de două ori pentru aceeași faptă.

Față de această concluzie a instanței de apel, Colegiul reține că, prin sentința nr. 1-545/15 din 19 octombrie 2015 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, instanța de judecată a indicat că: „instanța de judecată va admite acțiunea civilă în principiu, cuantumul acesteia urmând a fi apreciat în procedura civilă separată, ținând cont de despăgubirile încasate din contul SRL „Proacvacom” și a exercitării de către BC „Banca de Economii” SA a dreptului de gaj”, deci, în acest sens, cerința cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, urmând a fi examinată în procedură civilă separată.

În conformitate cu art. 59 alin. (1) Cod de procedură penală, parte vătămată este considerată persoana fizică sau juridică căreia i s-a cauzat prin infracțiune un prejudiciu moral, fizic sau material, recunoscută în această calitate, conform legii, cu acordul victimei.

În conformitate cu art. 61 alin. (1) Cod de procedură penală, ...Acțiunea civilă se judecă de către instanță în cadrul procesului penal dacă volumul prejudiciului este incontestabil.

În același timp, instanța de recurs reține că, în conformitate cu art. 219 Cod de procedură penală:

(1) Acțiunea civilă în procesul penal se intentează prin depunerea unei cereri, adresate procurorului sau instanței de judecată, de către persoanele fizice sau juridice cărora le-au fost cauzate prejudicii materiale sau morale nemijlocit prin fapta (acțiunea sau inacțiunea) interzisă de legea penală sau în legătură cu săvârșirea acesteia.

(2) Persoanele fizice și juridice cărora le-a fost cauzat prejudiciu nemijlocit prin acțiunile interzise de legea penală pot intenta o acțiune civilă privitor la despăgubire prin:

1) restituirea în natură a obiectelor sau a contravalorii bunurilor pierdute ori nimicite în urma săvârșirii faptei interzise de legea penală;

2) compensarea cheltuielilor pentru procurarea bunurilor pierdute ori nimicite sau restabilirea calității, aspectului comercial, precum și repararea bunurilor deteriorate;

3) compensarea venitului ratat în urma acțiunilor interzise de legea penală;

4) repararea prejudiciului moral sau, după caz, a daunei aduse reputației profesionale.

(3) Prejudiciul material se consideră legat de săvârșirea acțiunii interzise de legea penală dacă el se exprimă în cheltuieli pentru:

- 1) tratamentul părții vătămate și îngrijirea acesteia;
- 2) înmormântarea părții vătămate;
- 3) plata sumelor de asigurare, indemnizațiilor și pensiilor;
- 4) executarea contractului de depozit al bunurilor.

(4) La evaluarea cuantumului despăgubirilor materiale ale prejudiciului moral, instanța de judecată ia în considerare suferințele fizice ale victimei, prejudiciul agrement sau estetic, pierderea speranței în viață, pierderea onoarei prin defăimare, suferințele psihice provocate de decesul rudelor apropiate etc.

Raportând normele de drept citate la circumstanțele cauzei, instanța de recurs constată că, SRL „Proacvacom” a beneficiat de la „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare, de un credit conform contractului de credit nr. 06-06/1/66 din 03.10.2011, acord adițional nr. 1 din 28.11.2011, acordul adițional nr. 2 din 16.01.2012, în sumă de 1 700 000 de EUR, iar pârâtul Efim Urechi, în calitate de administrator al ultimei, prin sentința din 1-545/15 din 19 octombrie 2015 a Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău, a fost condamnat pentru prezentarea cu bună știință a informațiilor false la „Banca de Economii” SA, în scopul obținerii acestui credit pentru SRL „Proacvacom”.

Ținând cont de prevederile art. 61 alin. (1) Cod de procedură penală, care stipulează că acțiunea civilă se judecă de către instanță în cadrul procesului penal dacă volumul prejudiciului este incontestabil, precum și de faptul că instanța de judecată, prin sentința enunțată soluționând chestiunea cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, a dispus examinarea acestei cerințe în procedură civilă separată, se deduce că, la caz, volumul prejudiciului cauzat s-a prezumat a nu fi incontestabil, adică urmează a fi pus în discuție.

Astfel, instanța de apel, întru examinarea eficientă și multaspectuală a speței, la examinarea cauzei în ordine de apel, verificând legalitatea hotărârii primei instanțe, în scopul de a exclude o dublă despăgubire sau pentru a nu admite limitarea părții în dreptul său de a fi despăgubită, urma să elucideze și să aprecieze circumstanțele cauzei sub aspectul, dacă repararea prejudiciului material cauzat de factorul de decizie a SRL „Proacvacom”, pârâtul Efim Urechi, în numele acesteia, este posibilă prin intermediul unui alt mijloc de îndreptare sau de îmbunătățire a unei situații, adică în cadrul altor remedii, având în vedere faptul că, în speță, se pretinde încasarea prejudiciului cauzat ca urmare a acordării unui împrumut pe numele SRL „Proacvacom”, în privința căreia ulterior a fost pronunțată o hotărâre judecătorească cu privire la intentarea procedurii de insolvență. Sau că, la caz, urmare a infracțiunii săvârșite de pârâtul Efim Urechi, au fost epuizate orice căi legale cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, mai ales în situația în care recurenta „Banca de Economii” SA pretinde că, înaintarea acțiunii civile de către „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare, nicidecum nu reprezintă urmărirea repetată pentru săvârșirea unei fapte cu caracter penal, deoarece prin înaintarea acțiunii civile „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare, a inițiat procedura de recuperare a prejudiciului cauzat prin infracțiune, reieșind din solidaritatea debitorilor ca urmare a acordării unui credit beneficiarului de credit SRL „Proacvacom”.

Or, instanța de apel menționând că, contractual de credit nr.06-06/1/66, cât și contractile de ipotecă nr.06-06/1/66-g, nr.06-06/1/66-g1, cât și acordurile adiționale au fost încheiate nemijlocit cu SRL „Proacvacom”, nu a ținut cont de faptul că reclamantul a înaintat pretenții ce țin de repararea prejudiciului cauzat ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni și de aceea reieșind din specificul prejudiciului cauzat prin infracțiune, pentru a dezvălui cu precauție conținutul acestui gen de prejudicii, este necesar de a porni de la normele de drept procesual penal, în același timp, ținându-se cont și de alte acte normative, în special de normele de drept civil.

În conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Prin urmare, este necesar de a concretiza că instanța de apel în esența sa este o continuare a instanței de fond, astfel, prevederile legale enunțate în mod expres obligă instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite și este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Față de cele arătate mai sus, instanța de recurs reține că, instanța de apel, fiind abilitată, în virtutea prevederilor art. 373 alin. (1) și (2) Cod de procedură civilă, cu sarcina de a verifica și cerceta, în limitele cererii de apel, ale referințelor și ale obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea tuturor circumstanțelor de fapt, precum și aplicarea legii în primă instanță, nu a verificat și nu a apreciat circumstanțele invocate de prima instanță sub aspectul corectitudinii și temeiniciei lor, constatând doar că, odată ce din materialele cauzei se constată cu certitudine că, contractual de credit nr.06-06/1/66, cât și contractile de ipotecă nr.06-06/1/66-g, nr.06-06/1/66-g1, cât și acordurile adiționale au fost încheiate nemijlocit cu SRL „Proacvacom”, iar prin hotărâri judecătorești irevocabile a fost încasată datoria acumulată în temeiul contractelor menționate, cererea de chemare în judecată depusă de SA „Banca de Economii”, în proces de lichidare, împotriva lui Urechi Denis privind încasarea sumei, în urma săvârșirii infracțiunii, este neîntemeiată.

Astfel, circumstanțele date indică despre examinarea superficială a cauzei, iar erorile comise de instanța de apel, în mod grav lezează principiile fundamentale de drept și aduce atingere dreptului la un proces echitabil, prin urmare, aceste erori și omisiuni cu certitudine nu pot fi corectate de instanța de recurs, motiv pentru care în speță se impune rejudecarea cauzei.

Aspectele menționate conduc la concluzia că procedura desfășurată în instanța de apel nu corespunde exigențelor art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar modalitatea în care a fost examinată cauza în ordine de apel nu poate echivala cu soluționare efectivă a cauzei, astfel, fiind impusă casarea deciziei

instanței de apel, cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

Reieșind din cele expuse, în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de către „Banca de Economii” SA, în proces de lichidare.

Se casează decizia din 05 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a „Băncii de Economii” SA, în proces de lichidare, către Denis Urechi, intervenient accesoriu SRL „Proacvacom” cu privire la încasarea sumei în urma săvârșirii infracțiunii, și se remite cauza la rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Nicolae Craiu

Galina Stratulat

Victor Burduh

Svetlana Filincova